

Se strinjate

Ne bom ves umrl ...

Maja Novak

Da sem izjavila, naj se književniki ne bi pečali s politiko? *Ne jaz.*

Kadar mi kdo krati individualne pravice, postanem nervozna kot risa, torej samoumevno priznavam enake pravice še drugim; mednje pa zagotovo spada tudi pravica do odločitve, da se boš posvečal politiki (ali, zaradi mene, odločitev, da boš svojo dnevno kvoto besed porabil v novinarstvu ali s *copywriterstvom*) – pod pogojem, da boš potem za svoj morebitni fiasko pošteno okrivil le sebe, ne pa, denimo, fantomskih ostankov preteklosti, demonov prihodnosti ali mafij in "mafij" sedanjosti.

Posameznik naj počne, kar mu srce poželi. Zaradi mene.

Zakaj pa naš *narod* postaja narod Knutov Hamsunov in Ezrov Poundov, to je pa drugo vprašanje. Precej tehno vprašanje in vsaj po mojem tudi zlovešč pokazatelj, da je z nami nekaj strašansko narobe. Ciniku, kakršna sem po genetski zasnovi, mi je sprva celo prišlo na misel, da se tolikšne horde povsem kompetentnih pisateljev pridružujejo falangam agitatorjev zato, ker po tihem dvomijo o svoji umetniški moči (ali pa jim ustvarjalna terapija ni pomagala ozdraviti globoko zakoreninjenih osebnih kompleksov), torej se trudijo, da bi vsaj iz

poslanskih klopi ali z drugih strankarsko opredeljenih pozicij poskušali uresničiti tisti slavni Horacijev rek: *Non omnis moriar*. Ne bom ves umrl.

Kot dobromislečemu človeku, kakršna poskušam biti kljub svoji genetski zasnovi, se mi je ob tem pri priči pritaknil ugovor. Malone vsi avtorji, ki dandanašnji upravljajo čas z bučnim in burnim politiziranjem, namreč zasluženo spadajo v vrh slovenskega leposlovja, kar po vsem sodeč sami še predobro vedo, poleg tega pa so ovenčani s tisoč in enim javnim priznanjem ter s tisoč in eno državno nagrado, zato jih taka negotovost vase res ne bi smela več mučiti.

Potem sem pomislila, da je kleč drugje: v zafrkljivem odnosu Slovenije do literarnega ustvarjanja, ki marsikaterega pišočega peha v eksistenčno bedo, vsem po vrsti pa nam na vsakem koraku s tako rekoč skoraj odkritim posmehom ter podcenjevanjem našega dela tepta osnovno človeško dostojanstvo; zato naj bi po tej teoriji nekateri poskušali ponovno zadobiti občutek samouresničenosti z angažmajem na drugih področjih. Ampak, glej zlomka, tudi ta ne bo prava – kajti večina naših Hamsunov in Poundov kljub (ne)duhovitim finančnim ter moralnim diverzijam kulturnega in njemu sorodnih ministrstev kar udobno prebiva med nami, sredstva za prijetno preživetje imajo, ugled, sinekure in stanovanja, marsikateri od njih pa

je do vsega naštetega za nameček prišel v tako imenovanih svinčenih časih, čez katere zdaj tako razborito udriha.

Kaj je torej narobe z našim nesrečnim, frustriranim narodom, katerega vrh ledene gore naj bi bili literati? Ali gre dobesedno za ledeno goro? Je mogoče, da sta se na tem depresivnem podalpskem prostoru povnanjena in ponotranjena eksistenčna negotovost ter metafizična izpraznjenost genetsko in historično tako globoko zarezali v vsakega od nas, da ju celo (pogojno rečeno) najboljši med nami niti z delom, ki naj bi mu posvečali svoje najboljše moči, ne morejo obvladovati?

Razumite, *za količino gre*. Za presežek. Navsezadnje je imela Velika Britanija samo enega Pounda in Norveška samo enega Hamsuna, in to se da prenesti. Mi jih imamo polne parlamente in uredništva revij. Poleg tega je *il miglior fabbro* takrat, kadar ni oddajal po fašističnem radiu, zlagal ljubke stvarčice v slogu: *temnooka, o žena mojih sanj, v sandalih iz slonovine, nobene ni tebi enake med plesalkami ...* in če se je Hamsunu zazdelo, da so njegovi potepuhi, kmetje in ženske pri vodnjaku zgledni predstavniki arijske rase, je bil vsaj dovolj moder, da je med samim pisanjem to zamolčal. Ne pa vrlji Slovenci, seveda. Slovenci ne poznamo mere in pridno prenašamo teme dnevne politike na strani knjig – ter si s tem prav mogoče izpodkopavamo tisti svoj spomenik *aere perennius*, ki naj ga prosto po Horaciju leta ne bi premagala.

(Ob tem moram pri priči priznati, da sem pred kakimi dvanajstimi leti tudi sama storila ta izvirni greh in v

svoj prvenec brez veze natrpala kup komentarjev na proces proti četverici. Bila je napaka, ki je danes ne bi več ponovila, in zona me obliva ob misli, da je bila mogoče prav zato knjiga deležna več naklonjene pozornosti, kot si je zasluži. V patetično opravičilo lahko navedem samo to, da sem bila še “mlada in neizkušena”. S čim pa se bodo opravičevali tisti pisatelji, ki so bili že takrat starejši, kot sem jaz danes?)

Kajti, razumite, tudi *za kakovost gre*. Zlasti zanjo. Za presežek, le da tokrat drugačen. Če nas lahko sploh še kaj reši pred pozabo, je to hočeš nočeš trdo delo. Prav vnašanje političnih vsebin v leposlovje pa temu pogosto jemlje odlike, ki naj mu omogočijo preživeti avtorja. Ne govorim o vseh političnih temah po dolgem in počez. Celozarparlartističnega vidika se mi zdi povsem legitimno, da se pisatelj upre terorju oblasti in/ali kršenju osnovnih človeških pravic – kajti nasilje in krivice so se vedno dogajali in se še bodo, vsakomur, povsod, tudi v temle trenutku, od obzorja do obzorja v imperiju bank in multinacionalnih podjetij, kjer sonce nikdar ne zaide. Zato je na spretnem in poglobljenem opisovanju takih nečednosti nekaj arhetipskega, nekaj takega, kar zlahka zabrenka na asociativno struno vsakega bralca v vsakem obdobju, od davne Mezopotamije do tretjega tisočletja, v katerem to leto domnevno živimo. Ampak ... položaja slovenskih državljanov v tem fiktivnem tretjem tisočletju le ne moremo pavšalno primerjati z razmerami v Solženicinovi Sovjetski zvezi! Temeljna pravila demokratske igre so vsemu navkljub

že načrtana in ne potrebujejo našega oglaševanja. Potem ko smo se že lepo dogovorili, da niso bili bolj naivni primerki domobrancev nič bolj "fuj" od bolj razbrzdane sorte partizanov, je pogrevanje tovrstnih starih jedi povsem odvečen pisateljski ekshibicionizem. (Ali neozdravljiva zamerljivost? ... Srbi ljudem s tako značajsko napako lepo zveneče pravijo *zlopamtilo*. Ali pa gre celo za znak, da avtor ni (več) sposoben v svojem vsakdanjiku najti bolj obče zanimive in večnostne teme?) Toliko o polpretekli zgodovini. Kar pa se *današnjih* političnih protagonistov tiče ... vsak kolikor toliko nadarjen književnik bi si po nekaj letih vaje *moral* biti sposoben izmisliti

prepričljivejše in človečnejše *dramatis personae*. Na kolenih vas prosim, ne delajte jim usluge – nikar ne pišite o njih!

Ali pa. Zaradi mene. Izbira snovi je, kot sem menda že rekla, pravica posameznika – *pod pogojem ...* ! Glej zgoraj. Bo pač razumnejši del naroda danes in jutri prebiral kaj drugega. Še sreča, da imamo Slovenci ob vseh svojih prirojenih napakah, med katere očitno spada tudi ubrisanost na politiko, vseeno še nekaj talentov: skoraj vsak med nami je, na primer, kos *paperbackom* v angleškem jeziku, ki so, vprašajmo se, zakaj, zadnja leta preplavili knjižne police slovenskih knjigarn.

